
Skuespilhuset
Store Scene

**” Maa jeg da
ikke bruge de
Midler, som
Naturen giver
os at bortdrive
Sorg med? ”**

Jeppes på Bjerget

Af Ludvig Holberg

Det Kongelige Teater

Sæson 2010/11

Kære publikum – underviser og elev

Dette materiale falder i to dele; første del er de historiske artikler om *Jeppes på Bjerget*, og anden del indeholder debat- og temaemner.

Første del giver en kort introduktion til Holberg og *Jeppes på Bjerget* med et resume af **handlingen** og desuden tekster, der sætter fokus på **skuespillet**, **forfatteren** og **konteksten**.

Anden del begynder med **klassikerdebatten** og diskuterer, hvor meget man må lave om på en klassisk teatertekst. Der er en tematisk artikel om **Fattigdom i Danmark – to holdninger**, som behandler to moderne holdninger til det berømte spørgsmål: hvorfor drikker Jeppes? Dvs. er det samfundets eller individets egen skyld? **Sådan undgår du at blive alkoholiker** er en test til dig (og måske nogle du kender), efterfulgt af en lille fortælling om ordet **Taber – to betydninger**.

Sidst men ikke mindst kan I være med i årets **Jeppes konkurrence**, der i et samarbejde mellem Det Kongelige Teater og Politiken giver dig mulighed for at vinde billetter til en valgfri forestilling i Det Kongelige Teater med din familie eller tre gode venner.

Materialet kan bruges som indgangsvinkel til et fagsamarbejde mellem blandt andet dansk, historie, samfundsfag og drama, og kan indgå både som forberedelse til forestillingen og som efterbehandling heraf.

God fornøjelse med *Jeppes på Bjerget*
– både her i hæftet og i teatret.

Jeppe på Bjerget

Indhold

- 05 Handling
- 06 Skuespillet
- 08 Forfatteren
- 10 Konteksten
- 12 Klassikerdebat
- 17 Fattigdom i Danmark
- to holdninger
- 22 Sådan undgår du at
blive alkoholiker
- 23 Taber - to betydninger
- 24 Konkurrence

Skolebilletter

Skolebilletter til 40 kr. kan bestilles til alle de spilledage, der er markeret som skoleforestillinger. Se www.kglteater.dk for datoer. Der skal bestilles min. 10 billetter for at opnå skole-rabat. Skolebilletter kan bestilles via formularen på www.kglteater.dk Skole-rabatten omfatter: Børnehaver, fritidshjem, SFO'er, fritidsklubber, folkeskoler, ungdomsskoler, privat- og friskoler, gymnasier, HF-studier, handelsskoler og øvrige anerkendte ungdomsuddannelser.

U25 = 50% rabat

U25 er Det Kongelige Teaters ungdomsbillet og erstatter U30-ordningen fra sæsonen 2009/10. Er du 25 år eller under, kan du købe billetter med 50% rabat til alle Det Kongelige Teaters forestillinger. Billetterne købes via billetnet. I priskategorien - efter du har fundet dine pladser - vælger du bare "Ungdom" - der er dog begrænset antal ungdomsbilletter til hver forestilling. Husk legitimation med fødselsdato til fremvisning ved billetkontrollen.

Studemateriale udarbejdet af
Birthe D. Knudsen

Grafik
Det Kongelige Teater, Presse- & Kommunikationsafdelingen

Jeppe på Bjerget

Medvirkende

Iscenesættelse
Christoffer Berdal

Scenografi og kostumer
Christian Friedländer

Dramaturg
Jesper Bergmann

Jeppe
Henning Jensen

Nille
Bodil Jørgensen

Jacob Skomager
Steen Stig Lommer

Baronen/Dommeren
Christian Tafdrup

Erich lakaj / 1. advokat
Niels Anders Thorn

2. doktor / 2 advokat / en anden lakaj
Henrik Prip

Ridefogeden/1. Doktor/en bevæbnet mand
Morten Staugaard

Ridefogedens kone/en bevæbnet mand
Katrine Murholt Rosenthal

Magnus/Secretær/En bevæbnet mand
Martin Fredberg

Jeppe på Bjerget

Handling

Livet er ikke let for Jeppe. Hans kone, Nille, er meget vred, da hun endnu engang skal vække Jeppe af hans brandert. Hun sender Jeppe af sted til byen for at købe sæbe og truer med at slå ham med sin kæp, som hun kalder Mester Erich, hvis ikke han kommer hurtigt tilbage. Men på vejen til byen bor Jacob Skomager, og her bruger Jeppe endnu engang alle sine penge på at drikke. Bagefter vakler Jeppe af sted og falder i søvn på en mødding. Baronens tjenerer kommer forbi med sine tjenere, og de bestemmer sig for at narre Jeppe. De giver ham pænt tøj på og lægger ham i baronens seng. Da Jeppe vågner op, forstår han ingenting, men de overbeviser ham om, at han er baron og ikke bonde. Jeppe har det dejligt som baron, og når han bliver utilfreds med tjenestefolkene går han så langt som til at ville hænges dem. Jeppe drikker sig fuld i god vin, men da han falder i søvn, lægger de ham atter tilbage på møddingen. Jeppe møder Nille med den frygtelige Mester Erich og prøver at fortælle hende om den besynderlige oplevelse, han netop har haft. Men Nille bliver vred på Jeppe, fordi han igen har brugt alle pengene på brændevin. Hun tror overhovedet ikke på hans fortælling om paradiset, tjenere og baronens bløde seng.

Pludselig kommer tre mænd til Jeppe og Nilles hus. De kræver Jeppe smidt i fængsel. Straks ankommer der også en dommer og to advokater, som i virkeligheden er Baronens og hans tjenere i forklædning. Jeppe er målløs, forvirret og har tømmermænd. Han husker oplevelsen på baronens slot, men forstår ikke hvordan han kom dertil eller derfra igen. Det eneste han erklærer sig skyldig i er at drikke alle de penge op, han skulle have købt sæbe for. Dommen dømmer ham til døden. Jeppe skal drikke gift og hænges bagefter. Men han får dog lige lov til at få et sidste glas brændevin, som hurtigt bliver til flere, og han falder i søvn igen. Da Jeppe vågner, tror han, at han er død, men dommeren dømmer ham til livet igen. Nu er Jeppe en fri mand. Jeppe må have noget at styrke sig på og går straks til Jacob Skomager. Her taler man om den dumme bonde, der blev narret til at tro, han var baron, og pludselig går hele sagens sammenhæng op for Jeppe. Ydmygelsen er total. Jeppe går trist og nedværdiget væk.

Jeppes på Bjerget

Skuespillet

Siden skuespillet *Jeppes på Bjerget* blev opført første gang i 1722 har det været spillet et utal af gange forskellige steder i verden. Skuespillet har haft forskellige slutninger, nyt sprog, været med/uden morale, opdateret helt eller bare fornyet lidt, osv. En ny opsætning er aldrig magen til en tidligere. Sådan er teater jo. I Danmark er vi så glade for *Jeppes på Bjerget* at det i 2004 kom med i den samlede oversigt over vigtig kultur i Danmark. Udvalget af danske klassikere blev kaldt for Kulturkanonen og blev udgivet af Kulturministeriet.

Spørgsmål

Har du set, læst eller hørt om *Jeppes på Bjerget* før? Hvis ja, hvordan?

.....

.....

.....

Jeppes på Bjerget har undertitlen *Den forvandlede Bonde*. Hvilken af Holbergs to titler synes du passer bedst på historien?

.....

.....

.....

Kan du evt. finde på en helt tredje titel der ville være bedre?

.....

.....

.....

Jeppe på Bjerget

Skuespillet

► Opført første gang i 1722 på Teatret i Lille Grønnegade

► Udgivet og trykt i 1723. Har været opført 398 gange på Det Kongelige Teater, første gang i 1749 og sidste gang i 1984 med Ole Ernst som Jeppe.

► Holbergs skuespil havde en undertitel. Det hed oprindeligt JEPPE PAA BIERGET eller DEN FORVANDLEDE BONDE

► Nørrebro Teater spillede i 2009 *Linda på Bjerget* hvor skuespillet om Jeppe var blevet forvandlet til historien om den fordrunkne maler Linda der forvandles til tv-stjerne.

► Skuespillet blev filmatiseret i 1981 med instruktion af Kaspar Rostrup og med Buster Larsen i hovedrollen som Jeppe.

► Jeppe på Bjerget er blevet brugt som skræmmekampagne mod alkoholisme i Sverige.

► Tidligere har AvenyT lavet en opdatering af skuespillet hvor Jeppe havde træningsdragt på, drak bajere og havde et stort had til fremmede og intellektuelle. Jeppe blev dengang spillet af Thomas Bo Larsen.

► Det mest kendte citat fra skuespillet: Drømmer jeg, eller er jeg vågen?

Jepppe på Bjerget

Forfatteren

Holbergs dramatik dukker op hvert år på de danske teaterscener, fordi hans skuespil stadig har aktualitet. Holberg findes mange steder i vores hverdag. Går man en tur i København, kan man finde både gravsten, statue, mindetavle ved hans embedsbolig og ved Teatret i Lille Grønnegade, veje, caféer, m.m. der er opkaldt efter ham. Der findes oven i købet byvandring rundt i København hvor Holberg og hans skuespil er omdrejningspunktet.

Spørgsmål

Da Holberg blev født, hørte Norge sammen med det danske kongerige. Ville du mene Holberg var dansk eller norsk? Og hvorfor?

.....

.....

.....

Hvornår er man dansk?

.....

.....

.....

Jeppe på Bjerget

Forfatteren

- ▶ Holberg levede fra 1684 til 1754.

- ▶ Holberg blev opkaldt efter sin farfar, Ludvig Munthe, der var biskob i Bergen.

- ▶ Holbergs far var bonde.

- ▶ Han flyttede i 1701, 17 år gammel, til København, hvor han boede til sin død.

- ▶ Blev uddannet bl.a. med den filosofiske eksamen der omfatter græsk, latin, hebraisk, fysik, geografi, metafysik og etik og tog derudover den teologiske eksamen.

- ▶ Han er født i Bergen i Norge, men da Norge dengang var en del af Danmark, betragtes han i Danmark som dansker. Nordmændene er dog ikke enige med os.

- ▶ I årene mellem 1722-1728 skrev Ludvig Holberg 25 skuespil som alle blev opført på *Teatret i lille Grønnegade*, nuværende Ny Adelgade.

- ▶ Skrev under pseudonymet Hans Mickelsen, da teater oftest ansås for at være blasfemisk, dvs. gudsbespottende.

- ▶ I alt skrev Holberg frem til sin død i 1754 et utal af skuespil, digte, romaner, essays og historiske værker.

- ▶ Holberg er en vigtig milepæl i dansk dramatik, hans betydning for nationalscenen gennem årene har været stor, og han kaldes undertiden for det danske skuespils fader.

- ▶ Han sidder i dag trofast som en sten foran indgangen til Det Kongelige Teaters Gamle scene.

- ▶ Han var meget berejst og fik blandt andet inspiration til sine skuespil fra den italienske Commedia dell'arte tradition og den franske dramatiker Molières komedier.

Jeppe på Bjerget

Konteksten

De begivenheder, der skete samtidig med, at Holberg skrev sine skuespil, kalder man for forfatterskabets kontekst. For eksempel kan man se på, hvem der styrede landet, vores forhold til andre lande, Holbergs forfatterkollegaer, underholdning udover teater, historiske begivenheder, osv.

Holberg kommenterede indirekte i sine skuespil samfundets tilstand, men dog altid uden det blev for kritisk eller for direkte, da det ellers kunne skade hans fremtidige jobmuligheder. Teater var ikke anset for at være godt for folket og derfor kunne det være farligt at være skuespiller. Det var ofte studerende fra universiteterne der spillede med i Holbergs komedier, men det var med risiko for at blive smidt ud af både bolig og uddannelse.

Spørgsmål

Hvad er enevælden og hvornår havde vi enevælde i Danmark?

.....

.....

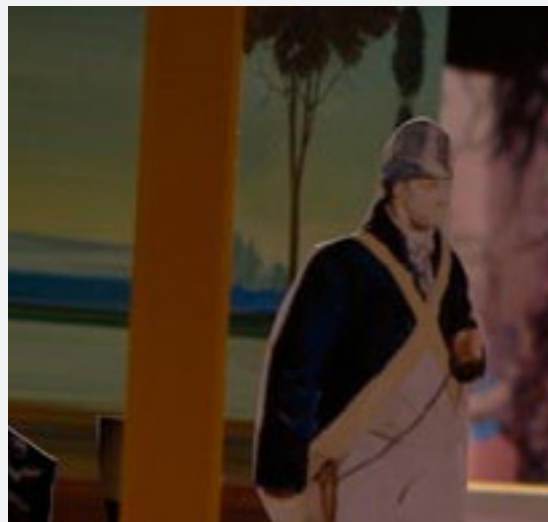
.....

Jeppe er en fæstebonde ansat af baronen, men hvad er en fæstebonde?

.....

.....

.....

Jeppe på Bjerget

Konteksten

► I Danmark var den lange krig med Sverige om Østersøområdet, en lille del af en større europæisk magtkamp, endelig overstået. Næste krig vi var involveret i var krigen med England i 1807.

► I Italien var Commedia dell'arte traditionen på sit højeste med de meget komiske "under bæltstedet" optrin og de meget faste maskerede karakterer.

► Krigens følger var blandt andet en stor tung gæld og en alvorlig landbrugskrise.

► I Frankrig var Molière fremtrædende med komedierne *Tartuffe*, *Den indbildt syge*, *Misantropen* og *Den gerrige*.

► Godsejerne var eneherkende over fæstebønderne, som var deres faste arbejdskraft på gårdene.

► I 1728 brænder København og det er dermed ikke den genopbyggede by vi kender i dag, som Holberg elskede og lod sine komedier udspille sig i. Branden blev et markant skel i byens historie og Holberg følte nok som så mange andre at en epoke var helt forbi.

► I 1700-tallet levede der omkring 800.000 mennesker i Danmark, hvorimod vi i dag er ca. 7 gange så mange.

► I Danmark havde vi på Holbergs tid enevælde. Kongen var dengang Frederik 5.

Jeppes på Bjerget

Klassikerdebat

Hvad er en klassiker?

"Klassiker, (af lat. classicus), skribent, kunstner eller værk med varig anseelse; først brugt om antikke kunstværker og forfattere, som man fandt det vigtigt at bevare og studere, senere i almindelighed om de mønsterværdige i kunst og litteratur – dem, der udgør kanon. Begrebet er blevet opblødt på flere måder, dels ved at man siden 1700-t. har lagt mere vægt på originalitet end på (efterligning af) det mønstergyldige, dels ved tilbøjeligheden til at negligere den fjernere fortid. Da Georg Brandes i 1884 hyldede klassikeren Ludvig Holberg, skrev han: "Når talen er om litterær udødelighed, så er det de første 200 år, hvorom det gælder." Det er længe at vente med prestigen; bogmarkedet har derfor lanceret begrebet "nyklassikere" om nylig afdøde eller endnu levende ældre kvalitetsforfattere." (Citat: Gyldendals store danske encyklopædi)

Klassikerdebatten er en diskussion der med mellemrum bliver taget op i medierne. På den ene side er holdningen af man skal være tro over for den skrevne tekst og ikke lave om. Andre mener man godt kan ændre teksten hvis man har en særlig begrundelse.

Det Kongelige Teater har i den nye opsætning af Jeppes på Bjerget lavet drastisk om på to punkter - dels ved slutningen og dels ved sproget.

Litteraturliste

- Hvem ejer Shakespeare?
Af Lars Liebst og Erik A. Nielsen
- Komisk nar og tragisk helt
Af Henrik Lyding (1985 - gratis på nettet fra 2006)

Jeppes på Bjerget

Klassikerdebat

Slutningen

Hos Holberg slutter *Jeppes på Bjerget* med, at Baronens taler om det svindelnummer, han lige har udsat Jeppes for, og i stykkets sidste replik holder Baronens en form for belærende tale – det som kaldes for stykkets morale. Det Kongelige Teater har i den nye opsætning forkortet Baronens tale og har flyttet den, således at forestillingen ender med, at Jeppes fortvivlet indser, at han er gjort til grin.

Det er langt fra første gang, *Jeppes på Bjerget* bliver lavet om. Allerede i 1800-tallet foreslog Adam Oehlenschläger (1779-1850) en anden slutning. Holberg lader stykket ende med Baronens tale om, at ingen almindelig mand kan bestride det job, en baron udfører. Men på Oehlenschlägers tid var de almindelige holdninger til bondestanden blevet ændret. Efter ophævelsen af stavnsbåndet og det nye syn på bøndernes stilling i samfundet, følte Baronens belærende tale forkert. I Det Kongelige Teaters nye opsætning er stykkets slutning også lavet om. Ændringerne går i samme retning som det, Oehlenschläger foreslog for 200 år siden.

Spørgsmål

Hvad synes du, er forestillingens morale?
Hvordan adskiller den sig fra Holbergs oprindelige morale?

.....

.....

.....

Hvad kan være grunden til Holberg skrev en morale til skuespillet?

.....

.....

.....

Jeppes på Bjerget

Klassikerdebat

Sproget

Jeg troer neppe, at der er saadan doven Slyngel i det heele Herret, som min Mand; jeg kand neppe faae ham vaagen, naar jeg trækker ham efter Haaret af Sengen.

Det gamle sprog i de oprindelige Holberg komedier føles i dag underligt og pudsigt. Derfor bliver Holbergs komedier ofte afpudset og bearbejdet inden det udleveres til skuespillerne. I Det Kongelige Teaters version 2010 er der sket store ændringer, og sproget er blevet ændret for ikke at stå i vejen for oplevelsen af selve historien. Det Kongelige Teater har valgt at beholde den gamle sprogstil, men prøvet at gøre det mere forståeligt. Sproget er en mellemting mellem hvad det var på Holbergs tid, og hvad det er i dag. Hvis man som publikum skal koncentrere sig for meget om sproget, fordi det er kringlet og rummer gammeldags sætninger, kan man hurtigt miste fokus på selve handlingen. I det følgende er noget af Jeppes monolog i baronens seng vist i den oprindelige udgave og i den bearbejdede udgave

Jeppes på Bjerget

Klassikerdebat

Jeppes på Bjerget i oprindelig udgave

*I begyndelsen af 2. akt vågner Jeppes op i baronens seng.
Han forstår ikke, hvad der er sket*

Ej! hvad er dog dette? Hvad er dette for en Herlighed, og hvordan er jeg kommen dertil? Drømmer jeg, eller er jeg vaagen? Ney, jeg er gandske vaagen. Hvor er min Kone, hvor er mine Børn, hvor er mit Huus, og hvor er Jeppes? Alting er jo forandret, jeg selv med. Ej! hvad er dog dette? hvad er dog dette? (Raaber sagte og frygtsom.) Nille! Nille! Nille! Jeg troer, at jeg er kommen i Himmerig, Nille! Og det gandske uforskyldt. Men, mon det er jeg? Mig synes ja, mig synes ogsaa ney. Naar jeg føler paa min Rygg, som endnu er øm af de Hug, jeg har faaet, naar jeg hører mig tale, naar jeg føler paa min huule Tand, synes mig, det er jeg. Naar jeg derimod seer paa min Hue, min Skiorte, paa all den Herlighed, som er mig for Øynene, og jeg hører den liflige Musiqve, saa Drollen splide mig ad om jeg kand faae i mit Hoved, at det er jeg. Ney det er ikke jeg; jeg vil tusinde gange være en Carnalie om det er. Men mon jeg ikke drømmer? Mig synes dog ney. Jeg vil forsøge at knibe mig i Armen; gjør det da ikke ondt, saa drømmer jeg, gjør det ondt, saa drømmer jeg ikke. Jo jeg følede det, jeg er vaagen; vist er jeg vaagen, det kand jo ingen disputere mig, thi var jeg ikke vaagen, saa kunde jeg jo ikke --- Men hvorledes kand jeg dog være vaagen, naar jeg ret betænker alting? Det kand jo ikke slaae fejl, at jeg jo er Jeppes paa Bierget; jeg veed jo, at jeg er en fattig Bonde, en Træl, en Slyngel, en Hanrej, en sulten Luus, en Madike, en Carnalie; hvorledes kand jeg tillige med være Keyser og Herre paa et Slot? Ney det er dog ikkun en Drøm. Det er derfor best, at jeg har Taalmodighed, indtil jeg vaagner op. (Musiqven begynder paa nye, og Jeppes falder i Graad igien.)

Jeppes på Bjerget i bearbejdet udgave år 2010

Hvad fanden er det her? Hvad er det for en herlighed, og hvordan er jeg havnet her? Drømmer jeg, eller er jeg vågen? Nej, jeg er sgu vågen. Hvor er Nille, hvor er mine børn, hvor er mit hus, og hvor helvede er Jeppes? Alting er forandret. Selv jeg. Ej! Hvad er det her? (Råber stille og frygtsom) Nille! Nille! Nille! Jeg tror, jeg er kommet i paradis, Nille! Og ganske ufortjent. Er det mig? Det tror jeg, og dog. Når jeg mærker min ryg, som endnu er øm af de tæsk, jeg har fået, når jeg hører min stemme, når jeg banker på min hule tand, så er det mig. Når jeg derimod ser på mit ærme, min skjorte, og al den herlighed, så fandme om jeg kan forstå det. Nej, det kan ikke være mig. Jeg vil knibe mig i armen; og hvis det ikke gør ondt, så drømmer jeg, hvis det gør, er jeg vågen. AV. Jo, jeg er vågen; selvfølgelig er jeg vågen. Men hvordan kan jeg være vågen, når jeg ser mig omkring? Det er jo et faktum, at jeg er Jeppes på Bjerget; jeg ved, jeg er en fattig bonde, en træl, en sut, en hanrej. Hvordan kan jeg så også være herre og kejser på et slot? Nej, det må sgu være en drøm. Og det er nok bedst jeg venter på at vågne igen.

Spørgsmål

Jeppes siger blandt andet i den oprindelige monolog: ”....., at jeg er en fattig bonde, en Træl, en Slyngel, en Hanrej, en sulten Luus, en Madike, en Carnalie,”

Hvad er en træl?

Hvad er en hanrej?

Hvad er en Carnalie?

Jeppes på Bjerget

Klassikerdebat

Klassikerdebatten

Hvad er din holdning til de ændringer Det Kongelige Teater har lavet på *Jeppes på Bjerget*?

.....

.....

.....

Hvor synes du grænsen skal gå for hvad man må ændre?

.....

.....

.....

Der kan laves meget om på *Jeppes på Bjerget*, herunder er nogle bud.

Ville du synes at man må ...

- Lade Jeppes ryge hash i stedet for at drikke?

.....

- Lade Nille blive spillet af en spastisk lammet?

.....

- Tilføje de børn de snakker om, som en del af handlingen?

.....

- Digte videre på fortællingen fx Jeppes hænger sig selv eller får kæmpe succes?

.....

Jeppe på Bjerget

Fattigdom i Danmark – to holdninger

Jeppe på Bjerget foregår i 1700-tallet, hvor der var betydelig forskel på rig og fattig. Danmark i dag er ikke et klassesamfund som på Holbergs tid, men der er dog stadig en del af befolkningen som er fattig. I Danmark har vi ikke en fattigdomsgrænse, som ville kunne definere hvornår man er fattig. Derfor bruger SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd som er et uafhængigt nationalt center under Socialministeriet, andre metoder for at definere fattigdommen i Danmark. SFI kigger blandt andet på de internationale mål OECD har udviklet. OECD står for Organisationen for økonomisk samarbejde og udvikling, og definerer fattigdom ud fra, at hvis man ikke har halvt så mange penge til rådighed som gennemsnittet af befolkningen, så er man fattig. På den baggrund er det sikkert at sige, at der eksisterer fattigdom i Danmark. Det er både CEPOS og Rådet for Socialt Udsatte enige om, men de ser meget forskelligt på problemet.

CEPOS

Fakta om CEPOS –

CEPOS er en uafhængig borgerlig-liberal tænketank, der blev oprettet i 2004. Stifterne var danske erhvervsfolk, politikere og kulturpersonligheder, blandt andet tidligere udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen, komponisten Bent Fabricius-Bjerre, skuespiller og tidligere teaterchef Morten Grunwald, generaløjtnant Kjeld Hillingsø, fodboldtræner og tidligere spiller Michael Laudrup og tidligere statsminister Poul Schlüter.

CEPOS arbejder for et samfund

- hvor det enkelte menneske respekteres som et unikt individ.
- hvor borgere, der kan forsørge sig selv, modtager stadig mindre direkte eller indirekte støtte fra det offentlige for dermed at begrænse deres afhængighed af forsørgelse.
- hvor borgere, der ikke kan klare sig selv, hjælpes bedre end nu af det offentlige.
- hvor borgerne, civilsamfundet og markedet overtager stadig flere opgaver fra de skattefinansierede og politisk styrede, offentlige institutioner.
- hvor det private erhvervsliv (...) sikres de bedst mulige skatte- og rammevilkår for at kunne konkurrere.

Se mere på
www.cepos.dk

RÅDET FOR SOCIALT UDSATTE

Fakta om Rådet for Socialt Udsatte

Rådet for socialt udsatte blev oprettet i 2002 og har til opgave at være talerør for hjemløse, narkomaner, prostituerede, sindslidende, alkoholikere og andre socialt udsatte. Medlemmerne er personligt udpeget af socialministeren på baggrund af deres særlige indsigt og erfaringer med de udsatte grupper.

Rådets opgaver er

- at holde øje med den sociale indsats overfor de svageste grupper
- at stille forslag til en forbedret indsats over for de svageste
- at stille forslag om hvordan det civile samfund kan inddrages stærkere i det sociale arbejde
- at udarbejde en årlig rapport om situationen for de svageste grupper

Se mere på
www.udsatte.dk

Jeppe på Bjerget

Fattigdom i Danmark – to holdninger

Ansvar for fattigdom

Selvom den borgerlige tænketank CEPOS og Rådet for socialt udsatte er enige om der findes fattigdom i Danmark, er de ikke enige om hvem der bærer ansvaret. Følgende citater viser deres holdninger.

Fra CEPOS' hjemmeside –

”Man må anerkende, at selv i et meget velstående og meget lige land som Danmark kan fattigdom ikke udrykkes. Politikerne er ikke almægtige. De kan ikke forhindre mennesker i at træffe valg, der fører til fattigdom. For eksempel kan overdrevent forbrug og gældsættelse føre til fattigdom – selv for mennesker med en høj indtægt. Det samme kan narkomani, alkoholisme og ludomani. At udrydde fattigdom ville indebære at forbyde og forhindre mennesker i at gå i hundene.”

Fra Rådet for Socialt Udsattes hjemmeside –

”Vi må aldrig kigge på socialt udsatte mennesker med bebrejdende øjne og tænke, at det bare er deres egen skyld, at de er i en elendig situation. Mennesker vælger ikke selv at blive hjemløse, narkomaner, misbrugere eller fattige. (...) Derfor skal vi hele tiden kigge på, hvordan vi kan ændre samfundets rammer for at forhindre, at folk mister magten over eget liv...”

Jeppe på Bjerget

Fattigdom i Danmark – to holdninger

Penge hjælp eller ej

At være fattig handler ikke kun om at mangle penge, men det er en stor faktor for de fattige.

CEPOS –

”Jobs til lønninger på under 100 kr. i timen kan ikke besættes, fordi bistandshjælpen giver nogenlunde samme timeløn. (...)Mange lavtlønnede og mindre krævende jobs er i dag enten helt forsvundet, eller varetages af skolebørn. Denne udvikling er til skade for de socialt udsattes chancer for at få en fod ind på arbejdsmarkedet, hvilket Rådets forslag om fjernelse af kontanthjælpsloftet¹ kun ville gøre værre.”

Rådet for Socialt Udsatte –

Der er efter Rådets vurdering tale om konsekvenser ved at sænke de sociale ydelser², der minder om fattigdomstræk, som vi kender dem fra 3. verdenslande. For enlige på starthjælp eller nedsat hjælp er rådighedsbeløbet så lavt, at halvdelen har mindre end 60 kr. pr. dag til mad, tøj og sko, medicin og andre løbende udgifter. Det er efter Rådets vurdering under grænsen for, hvad der er et acceptabelt levestandardniveau.

¹ I år 2004 blev loftet over kontanthjælpen indført. Det betyder at hvis man har fået kontanthjælp i 6 måneder kan man ikke længere få anden støtte som fx boligstøtte. Rådet for Socialt Udsatte har foreslået kontanthjælpsloftet afskaffet.

² I anledningen af en analyse af konsekvenserne af at leve på de laveste sociale ydelser, som introduktionsydelse, starthjælp, reduceret kontanthjælp og ungedyden. Undersøgelsen er lavet af Center for Alternativ Samfundsanalyse, Roskilde Universitetscenter og Aalborg Universitet.

Jeppe på Bjerget Fattigdom i Danmark – to holdninger

Cepos >< Rådet for Socialt Udsatte

I debatten om fattigdom er de to debattører meget opmærksomme på hinandens holdninger og udtaler sig ofte herom.

Cepos udtalelse om Rådet for Socialt Udsatte –

”Rådet for Socialt Udsatte burde tale de allersvagestes sag i kampen om velfærdsstatens ressourcer, men Rådet fejler i denne opgave.” ”(...) Alle interesser slås om velfærdsstatens ressourcer. Måden at få del i ressourcerne på er at definere sig selv som svag og derfor berettiget til hjælp. Denne logik har ført til, at gruppen, der omtales som svage i samfundsdebatten efterhånden er vokset til at omfatte det meste af befolkningen, inklusiv for eksempel familier med små børn, singler i København (...)” ”Fornyset fokus på de socialt udsatte grupper er vigtigt. Dette bør opnås ved at opgradere forskningen i de socialt udsatte. Et af problemerne med Rådet for Socialt Udsatte er, at der ikke sidder forskere i Rådet, som kan sikre en metodisk velunderbygget tilgang. Socialministeren bør derfor nedlægge Rådet for Socialt Udsatte, som ikke længere har nogen berettigelse.”

Rådet for Socialt Udsatte om idé fra Cepos mod fattigdom –

”Preben Brandt, der er formand for Rådet for Socialt Udsatte, er bekymret ved udsigten til den borgerligt-liberale tænketank CEPOS’ idé om et ‘fattigkort’³, som blev omtalt i Information i går. Kortet vil sørge for en række gratis tilbud til fattige familier, som de bedrestillede til gengæld skal betale for. Preben Brandt ser hellere, at man afhjælper fattigdommen ved at give folk bedre ydelser. “Jeg frygter en opdeling af samfundet i mennesker, der har lov at bruge penge, og mennesker, der får naturalieydelser. Det næste kunne være madpakker,” siger Preben Brandt, der også forestiller sig, at det offentlige vil modregne tilbuddene i de sociale ydelser. Det vil fastholde folk i en uværdig fattigdomsfælde.”

³ Fattigkortet skal give de fattigste familier gratis adgang til transport, biograf, museum og andre kulturtilbud.

Jeppe på Bjerget

Fattigdom i Danmark – to holdninger

Opgaver

Skriv herunder meningsforskellene på de to.

Diskuter i klassen hvad jeres holdning er

Cepos

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Rådet for Socialt Udsatte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tænk nu på Jeppe

Jeppe er i en trist situation. Han er alkoholiker, har en sur kone, han arbejder hårdt, bliver ydmyget, er i en økonomisk ustabil stand, m.m. Er det Jeppe eller samfundets skyld, at han er endt i den situation? Begrund dit svar herunder

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jeppe på Bjerget

Sådan undgår du at blive alkoholiker

Jeppe drikker – og Jeppe drikker for meget. Med et moderne begreb kan man kalde ham for en alkoholiker.

Hvis dine forældre drikker alkohol hver dag og nyder det har du større mulighed for at blive alkoholiker, end børn der er vokset op i et hjem hvor der kun drikkes til festlige lejligheder. Ca. 40 % af børn med forældre, der drikker for meget, ender selv med alkoholproblemer.

Hvis du gennemfører de 10 skolepligtige år har du større mulighed for at undgå at ende som alkoholiker. Hvis du derefter studerer videre eller får et arbejde, har du endnu bedre mulighed for at undgå for mange flasker i Netto posen. Og hvis du så oven i købet bor uden for Region Hovedstaden så er din chance minimal for at ende som alkoholisk "taber".

Der er flere mænd end kvinder, der overskrider de anbefalede mængder alkohol. Og der er flere unge, der drikker for meget, end der er ældre.

Læs mere

- Se evt. DR programmet: "Ha' det godt" om alkohol - (ca. 30 minutter) http://www.dr.dk/DR1/hadetgodt/Indslag/almen_sundhed/2009/0209091720.htm
- www.alkohol.dk - alt om alkohol
- Dansk alkoholkultur af Karen Elmeland
- www.altomalkohol.dk - Sundhedsstyrelsens hjemmeside med information om alkohol

Tjek her om du er afhængig af alkohol

Du skal tænke ca. 1 år tilbage, kan du inden for den tid svare ja til 3 ud af 6 spørgsmål er du afhængig af alkohol.

01 Trang

Du har en næsten uimodståelig trang til alkohol
ja nej

02 Tolerance

Du drikker mere og mere for at opnå den ønskede virkning
ja nej

03 Abstinenser

Når du ikke drikker får du rysten, sveden, uro, højere puls... (ikke som tømmermænd der jo er kvalme, opkast og hovedpine)
ja nej

04 Kontroltab

Når den første genstand er drukket følger der hurtigt flere efter
ja nej

05 Manglende konsekvens

Du kender godt problemerne hvis du drikker for meget, men fortsætter alligevel
ja nej

06 Svigtende social interesse

Du vil hellere drikke end være sammen med din familie og venner
ja nej

Jeppes på Bjerget

Taber – to betydninger

Ordet taber har to betydninger; 1: en krig eller et spil har altid en vinder en taber 2: en social taber. Man har ikke altid brugt den sidste betydning. Den kom i 1980'erne og er første gang blevet skrevet i Frederiksborg amts avis i 1983. Avisen skrev: *"De sociale nedskæringer har allerede skabt tabere, der skal hjælpes, inden det er for sent."* Udtrykket "Taber" (i den sociale sammenhæng) bliver i dag brugt at alle samfundets sociale klasser – også dem der faktisk er taberene.

Taber, tabernar, tabernakke- kært barn har mange navne. Men fælles for ordets to betydninger er at det er noget negativt. "Den sociale taber" bruges om et socialt dårligt tilfælde eller en der klare sig dårlig inden for et bestemt område.

Kilde –
Den Danske Ordbog
www.ordnet.dk

Opgave

Spørg din mor eller far (og måske også dine bedsteforældre) om de kan huske da ordet taber i social forstand blev brugt første gang. Hvordan opfatter de ordet?

.....

.....

.....

Bruger de selv ordet?

.....

.....

.....

Jeppes på Bjerget Vind billetter til Det Kongelige Teater

Det Kongelige Teater spiller Holbergs komedie ”Jeppes på bjerget” fra den 9. september. I den anledning udskriver teatret i samarbejde med Politiken en konkurrence for skole- og gymnasieelever om den bedste artikel eller historie med et moderne Jeppes-tema

”Jeppes på bjerget” handler om at gøre nar af en taber. Holberg fortæller om den fordrukne bonde Jeppes, der bliver gjort grundigt til grin af den lokale overklasse. Da han vågner op fra en druktur, ligger han i Baronens seng, og tjenerne behandler ham, som var han herre på slottet. Jeppes gennemskuer ikke spillet og bruger lejligheden til at tyrannisere tjenerne, men bagefter bliver han dømt til døden i en falsk retssag, som Baronens arrangerer for at more sig.

Vi inviterer skole- og gymnasieelever til at skrive en artikel eller en fiktiv historie om emnet: *Fra satire til happy slapping*. Hvad er sjovt? Beskriv i hvilke situationer, der er i orden at gøre andre til grin – og i hvilke det absolut ikke er i orden. Hvem fortjener at blive gjort til grin? Brug gerne eksempler fra dit eget liv

Længde: 4-500 ord. Bidrag indsendes til bknu@kglteater.dk senest mandag den 4. oktober 2010. Vinderen får 4 billetter til en valgfri forestilling på Det Kongelige Teater i sæsonen 2010/11, og bidraget bliver trykt i Politiken.

De indsendte bidrag bliver bedømt af skuespillerne Henning Jensen og Bodil Jørgensen, som spiller Jeppes og Nille i Det Kongelige Teaters nyopsætning af ”Jeppes på bjerget” og af instruktøren Christoffer Bernald.